

Borús kilátások

Várakozások a 2023-as évre

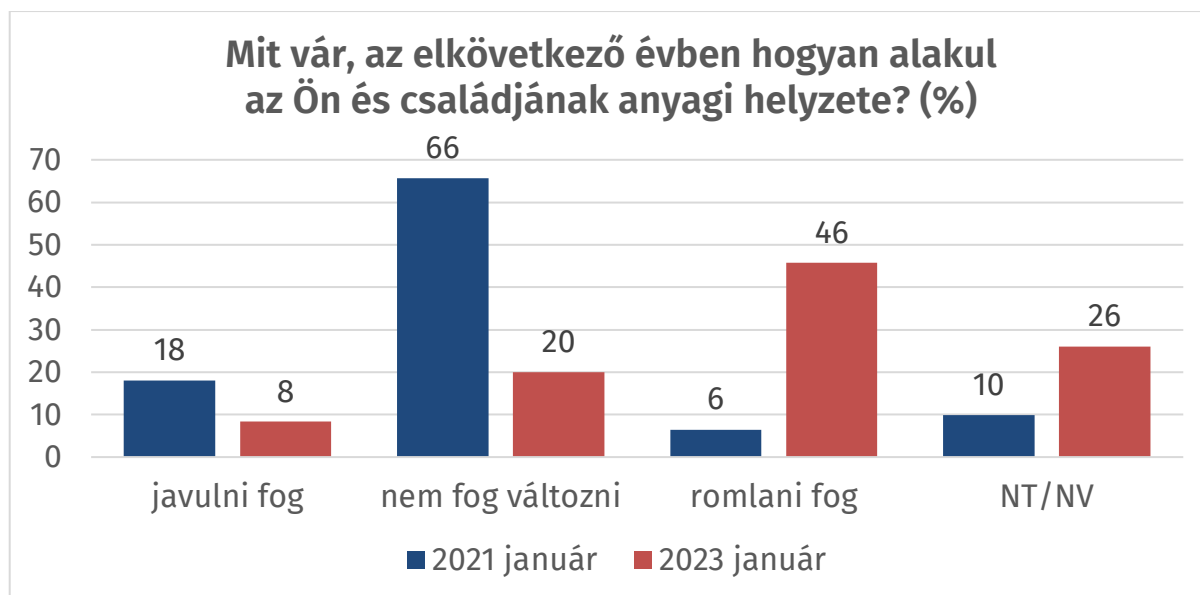
A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2023. január

- Anyagi kilátásaikat tekintve meglehetősen borúlátóak a magyar választók. A válaszadók közel fele arra számít, hogy anyagi helyzete romlani fog 2023-ban.
- A 2021-es évkezdéskor, a COVID-19 járvány derekán az optimisták aránya háromszorosa volt a pesszimistákénak (18% a 6%-kal szemben), 2023-ra azonban a borúlátók aránya ötszöröse a bizakodókéknak, tehát a közvélemény gyökeresen negatív irányba fordult.
- A Fidesz szavazótáborán belül is borúsabbak lettek a kilátások. 2023-ra a bizakodó Fidesz-szavazók aránya megfeleződött, 16 százalék számít javulásra és 31 százalék romlásra, a borúlátók aránya tehát kétszerese a bizakodókéknak.
- Az ellenzéki oldalon mostanra szinte eltűntek a bizakodó válaszadók, nagy mértékű anyagi bizonytalanság és kilátástalanság rajzolódik ki a válaszokból.
- A 2024-as önkormányzati és EP-választás előtt komoly gondot okozhat a Fidesznek, ha a bizonytalan és fideszes szavazók is úgy gondolják, rossz a helyzet Magyarországon, és nem a Fidesztől várhatják a megoldást.

A 2022-es év az országgyűlési választáson túl a háború és válság éve is volt. Nem kérdés, hogy sokak számára anyagi és más szempontból is megterhelő évet zártunk, azt azonban, hogy milyen lesz az előttünk álló, 2023-as év, nehéz megjósolni. Ez nem is lehet az elemzésünk cél, hiszen az elemzés nem jóslat; azt azonban meg lehet és érdemes is megvizsgálni, milyenek az anyagi helyzetükre vonatkozó választói várakozások 2023-ra. Hasonló kutatást utoljára 2021 januárban¹ készítettünk, ehhez hasonlítottuk legfrissebb, 2023 januári² felmérésünket.

1. ábra: A választók anyagi várakozásai 2021 és 2023 januárjában (%).

Borús kilátások

A megkérdezettek többsége nem túl optimista az előttünk álló évvel kapcsolatban, a kilátások messze alulmúlják a korábbi, 2021 januári várakozásokat. A válaszadók mindössze 8 százaléka véli úgy, hogy 2023-ban javulni fog az anyagi helyzete. További 20 százalék arra számít, hogy az anyagi helyzete nem fog változni ebben az évben, és 46 százalék gondolja úgy, hogy 2023-ban romlani fog az anyagi helyzete. A válaszadók

¹ A kutatás nem, kor, településtípus, végzettség szerint az ország felnőtt lakosságára reprezentatív, 5000 fős minta alapján, személyes megkérdezéssel készült 2021. január 8. és február 4. között. A felmérést a Závecz Research készítette.

² A kutatás 1000 fő telefonos megkérdezésével készült január 2-6. között. A kutatás nem, életkor, iskolai végzettség és településtípus szerint reprezentatív az ország felnőtt lakosságára. Hibahatár: +/- 3,2%.

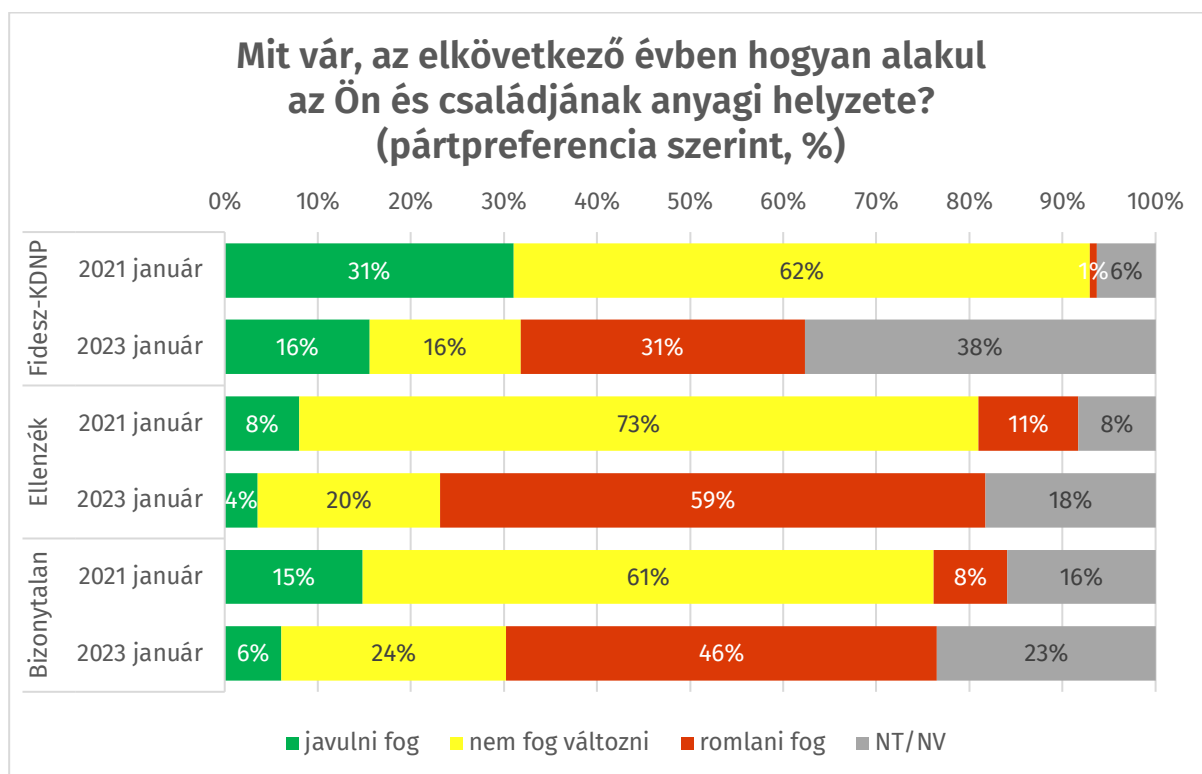
26 százaléka bizonytalan választ adott, azaz a kérdezettek több, mint negyede nem tudja megállapítani, mit tartogat számára a 2023-as év. 2021 elején még 18 százalék számított az anyagi helyzetének javulására, a válaszadók kétharmada úgy vélte, 2021-ben nem fog változni az anyagi helyzete. Ekkor csak 6 százalék vélte úgy, hogy az előtte álló 2021-es évben anyagi helyzete romlani fog, és a bizonytalan válaszadók mindössze 10 százalékot tettek ki.

A relatív többség tehát arra számít, romlani fog az anyagi helyzete, és az összes megkérdezett közel háromnegyede pedig vagy romlásra számít, vagy bizonytalan. Első ránézésre megállapítható, sokkal kevésbé bizakodóan néznek a válaszadók az előttük álló évre, mint ahogyan 2021-ben tették. 2021-ben a bizakodók aránya háromszorosa volt a borúlátókénak (18% szemben 6%-kal), 2023-ra azonban a pesszimisták aránya ötszörösen meghaladja az optimistákét, azaz teljesen megfordult a pozitív és negatív várakozások egymáshoz viszonyított aránya. Emellett nem csak a pesszimisták száma nőtt jelentősen, hanem a bizonytalanoké is. A választók saját helyzetértékelésén túl ebben valószínűleg a kormányzat változó kommunikációjának is komoly szerepe van. A kormány 2010 óta sikerkommunikációt folytat, amely szerint Magyarország nem csak, hogy fejlődik, gyarapodik és egyre élhetőbb helyé válik, de nemzetközi viszonylatban is kiemelkedően teljesít. Ez a típusú kommunikáció természetesen a mai napig jelen van, de nagyjából a 2022-es választások vége óta megjelent a kormány kommunikációjában is az a pesszimista, realista vonal, ami tudomásul veszi a gazdasági problémákat (még, ha el is hárítja magáról a felelősséget), sőt, azt is, hogy 2023 meglehet, hogy még nehezebb év lesz, mint 2022 (gondoljunk például a köztársasági elnök újravi beszédére). Így nem csoda, hogy a társadalom egésze borúsabban látja az előttük álló évet.

Szavazótáborok közötti eltérések

Megvizsgáltuk azt is, hogy pártpreferencia szerint miként különböznek a válaszadók anyagi várakozásai. 2021 januárban a Fidesz-szavazók egyharmada arra számított, javulni fog a vagyoni helyzete, míg mindössze 1 százalékuk számított romlásra, azaz a bizakodók aránya harmincszorosa volt a pesszimistákénak. 2023-ra a bizakodó Fidesz-szavazók aránya megfelelődött, 16 százalék számít javulásra, és 31 százalék romlásra, a pesszimisták aránya tehát kétszerese a bizakodókénak, azaz ebben a csoportban is

teljesen megfordult a pozitív-negatív várakozások aránya. Ráadásul, míg 2021-ben csupán 6 százalékuk volt bizonytalan, jelenleg a Fidesz-szavazók 38 százaléka adott bizonytalan választ. Látható tehát, hogy a 2023-ra a Fidesz-szavazók biztonságérzete drasztikusan csökkent. Az „átlag” Fidesz-szavazó számára korábban szinte elképzelhetetlen volt, hogy az Orbán-kormány alatt romlani fog a vagyoni helyzet (a COVID-19 járvány derekán csak 1% számított romlásra) De a jelenlegi válságban a fideszesek egyharmada rossz évre számít, azaz mondhatjuk, hogy harmincszorosára nőtt a Fidesz táborán belül a pesszimisták aránya két év alatt. Természetesen ez nem a Fidesz-szavazók pálfordulása, ehhez az átértékelődéshez bizonyára nagyban hozzájárult, hogy a kormány is beismerte, válság van, és 2023-ban még rosszabb is lehet.

2. ábra: Választók anyagi várakozásai 2021 és 2023 januárjában, pártpreferencia szerint (%).

Az ellenzéki szavazók 8 százaléka gondolta 2021 elején, hogy javulni fog az anyagi helyzete, mostanra ez a felére csökkent, 4 százalék bizakodó. Míg 2021-ben az ellenzékiek közel háromnegyede, 73 százaléka nem számított semmilyen változásra, most 20 százalékuk gondolja ezt, és 59 százaléka számít arra, hogy romlani fog anyagi helyzete, szemben a két évvel ezelőtti állapottal, amikor csak az ellenzékiek 11

százaléka volt pesszimista. 2021-ben nem volt nagy eltérés az optimisták és pesszimisták aránya között, 2023 elején azonban a borúlátók aránya 15-szörösen meghaladja a bizakodók arányát. Az ellenzékiek körében a bizonytalan válaszadók aránya is 10 százalékponttal nőtt 2021 óta, 18 százalékuk nem tudja, mit tartogat számára a 2023-as év. Az ellenzéki oldalon mostanra szinte eltűntek a bizakodó válaszadók, nagy mértékű anyagi bizonytalanság és kilátástalanság figyelhető meg a válaszokból. A 2022 áprilisi választások hideg zuhanyként értek számos ellenzéki szavazót, és az elhúzódó orosz-ukrán konfliktus, ezzel összefüggésben pedig az anyagi és megélhetési válság elég okot ad az ellenzékieknek a pesszimizmusra.

Azok, akik pártválasztásban bizonytalanok, nem kifejezetten bizonytalanok abban a kérdésben, hogyan alakul az anyagi helyzetük. Összességében a bizonytalan szavazók kilátásai is borúsabbak, mint két éve, 46 százalékuk romló anyagi helyzetre számít; ez az arány 2021-ben csak 8 százalék volt. Javulásra mindössze 6 százalékuk számít; 2021-ben még 15 százalék volt a bizakodók aránya. Ebben a csoportban is megfordultak az arányok: 2021-ben a bizakodók hányada közel kétszerese volt a pesszimistákénak, 2023 elején viszont a borúlátók aránya közel nyolcszorosa a bizakodókénak. A bizonytalan szavazók körében csak 8 százalékkal nőtt a NT/NV válaszok aránya, jelenleg 23 százalék, azaz jóval magabiztosabban nyilatkoztak kilátásaikról, mint a Fidesz szavazói, tehát ebben az esetben nem érvényesül az általános trend, miszerint a bizonytalan szavazók minden más kérdésben is bizonytalanabbak, mint a biztos pártválasztók.

Összességében tehát – annak ellenére, hogy 2021 januárban az adatfelvétel a pandémia közepén zajlott – 2023 elején jóval pesszimistábbak és bizonytalanabbak a válaszadók, mint két évvel ezelőtt voltak. Noha 2020-ban és 2021-ben a világválság sokak életét, munkáját, oktatását stb. befolyásolta közvetlenül, a választók mégsem voltak annyira borúlátók, mint a jelenleg. A COVID-19 járvány folyamatosságát megtörték a COVID-19 hullámok között gyakran változó járványügyi szabályozások, és ami még fontosabb, a választók a pandémia kitörésétől kezdve látták maguk előtt a járvány végét. Hiába van jelenleg is COVID-19, sokak élete visszatért a 'rendes' kerékvágásba, az a konszenzus, hogy 'túl vagyunk a nehezén'. Ukrajna megszállásával és a jelenlegi gazdasági válsággal kapcsolatban azonban nem lehet ilyen könnyen megtalálni azt a végpontot, békét, megállapodást, amikor a háborút lezártnak

tekinthetjük, ahogyan az sem egyértelmű, hogy a háború végezetével a gazdaság helyreállna, az energia- vagy élelmiszerárak csökkennének. A járványra van vakcina, a háborúra azonban nincs, így bár mindenki abban reménykedik, 2023-ban javulni fog a politikai és gazdasági helyzet, fogadni erre csak kevesen mernének.

A Fidesz-kormánynak a 2024-es önkormányzati és EP-választás előtt komoly gondot okozhat, ha a bizonytalan és a fideszes szavazók is úgy gondolják, rossz a helyzet Magyarországon, és nem a Fidesztől várhatják a megoldást, hiszen a gazdasági és megélhetési válsággal szemben a kormány tehetetlen.

Co-funded by
the European Union

*A Republikon működését 2018-23 között
az Európai Unió „Europe for Citizens” programja támogatja.*